

Diversi Tractatvs

Coloniae Agrippinae, 1629

Qvæstio IV. An etiam sit in angelo naturalis vis seu potentia productiua alicuius substantiæ vel qualitatis: & quid speciatim de sagarum conuersione in varias formas animalium, tempestatumque ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61359)

translationem veram à diabolo nunquam fieri, sed non fieri ab aliquo Numine gentilitio, ut secum fieri muliercula illæ palam gloriabantur. Quæ proinde tametsi quoad ipsam substantiam criminis, ipsorumque etiam diabolicorum conuenticulorum impiam celebrationem, cum nostris strigibus planè conuenient: tamen ea gloriatione & sacrilega iactatione alieni Numinis à nostris differebant: tametsi nostræ quoque striges cum vnus veri Dei fidem abiurent, & dæmonis cultui ac venerationi se se addicant, utique alium quoque Deum, nempe diabolum ipsum, sibi pro numine constituant: sed quem tamen palam velut Deum profiteri & iactare non audent.

18 Quo fit, ut neque Burchardus, neque Nauarrus *locis supra citatis*, mentem Canonis satis assecuti fuerint; neque tamen ex eo quicquam argumenti desumi possit, ad probandum, striges nostri temporis à diabolo ad conuenticula illa magica, quantumuis dissita non transferri.

QVÆSTIO IV.

An etiam sit in Angelo naturalis vis seu potentia productiua alicuius substantiæ vel qualitatis: & quid speciatim de sagarum conuersione in varias formas animalium, tempestatumque noxiarum concitatione sentiendum.

S. Thomas I. p. q. 110. a. 1. & 2.

DE hac re sequentes assertiones itatuo. *Assertio 1.* Non est in Angelis potentia, immediatè aut per se productiua vllius substantiæ; quare nec possunt ipsi vllam formam substantialem per se ac propria virtute producere. Ita Sanctus Thomas I. p. *questione 110 artic. 2.* Bonauentura in *2. dist. m. 8. part. 1. artic. 2. quest. 2.* Albertus *dist. 7. art. 8.* Egidius *quest. 3. art. 1.* Richardus *art. 4. quest. 1.* Durandus *quest. 4.* Scotus *d. 8. quest. vn.* Argentina *quest. 1. art. 2.* Bassolis *quest. vn.* Ferrariensis *3. cont. gent. cap. 10 3.* omnesque recentiores; quam idcirco etiam Valquez *disp. 218. cap. 1.* vocat *concordem Scholasticorum sententiam*; & Suarez ad *1. p. S. Thom. de Angel. libro 4. cap. 25. nu. 4.* ait, *eam sine magna temeritate non posse negari*. quicquid & Plato olim dixerit apud Augustinum *lib. 1. de ciuit. c. 24.* Angelos ex præiacente materia produxisse res corporeas: alijque nonnulli hæretici apud Irenæum & Epiphanium contra hæres. damnati idcirco in Concilio Bracharenfi *I. can. 8. & 12.* & forte etiam notati ab Apostolo *Colos. 2. vers. 8. & 18.* creationem etiam quarundam substantiarum Angelis tribuerint. Contra quem errorem differit S. Thomas *1. part. quest. 44. art. 1. & quest. 45. art. 1. & 5. & quest. 61. art. 1. & quest. 65. art. 1. & 3.*

Probatur assertio primum auctoritate. Ita enim videtur definitum in Concilio Bracharenfi *cit. can. 8.* vbi dicitur *Si quis credit, quod aliquantas naturas diabolus in mundo secerit: tonitrua & fulgura, & tempestates & siccitates, ipse diabolus*

3 *autho-*

authoritate sua faciat, sicut Priscillianus dixit, anathema sit. Et can. 12. speciatim de plasmatione hominis: Si quis plasmationem humani corporis, diaboli dicit esse figuratum, & conceptiones in uicis matrum, operibus dicit demonum figurari, propter quod resurrectionem carnis non credit, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit. Quamquam cum hoc loco directe agitur contra Manichæos & Priscillianitas, qui hasce creaturas tanquam opera diaboli incusabant, mens fortassis non fuit, uniuersim negare, Angelos habere potestatem aliquam Deo primo authori subordinatam per se producendi aliquas substantias. Huc spectat etiam Canon Episcopi 26. quæst. 5. ex Concilio Ancyrano citatus *dub. preced.* quem ad hoc propositum etiam adducit Vasquez *loc. cit. n. 5.* Idem docent Ambrosius *lib. 1. de fide cont. Arian. cap. 8.* & Augustinus *lib. 12. de ciuit. c. 24.* & *lib. 3. de Trinit. 7. & 8.* Leo *epist. 93. ad Turibium cap. 8.* & fauet etiam Aristoteles 7. *Metaph. cap. 6. à text. 22.*

Secundo probatur ratione I. Quia ad has formas producendas, sunt alix causæ naturales per se constitutæ: & quidem non subordinatæ Angelis: Ergo neque necessaria est hæc vis agendi in Angelis, neque recte eis attribui potest: Tum quia ut natura in necessarijs non deficit, ita nec amat superflua, præsertim plures causas secundas & particulares, toto genere diuersas, & inter se non dependentes, ad eisdem effectus per se producendos destinando. Tum quia cum

Angeli sint superioris naturæ, quam agentia corporea, sanè si ipsi per se haberent vim producendi substantias seu substantiales formas, par esset, ut agentia corporea illis subordinarentur.

II. Non est ratio, cur Angeli has potius formas substantiales, in se eminenter contineant, adeoque per se producere possint, quam alias, siue loquamur de formis actu existentibus, siue de possibilibus; omnes autem in se continere eminenter, solius Dei proprium est.

III. Substantiæ naturales omnes, producunt substantias mediatis accidentibus velut instrumentis naturalibus; ac sua natura necessario actiuis & productiuis suorum effectuum; in Angelis autem nulla talis potentia est cogitabilis, præsertim quæ per se possit producere tam varios effectus; cum in ijs non sit alia potentia ad extra operatiua, quam potentia locomotiua, cui tam varij ac diuersi, imo etiam contrarij effectus attribui non possunt; cum adæquatus eius actus sit motus localis.

IV. Accedit ratio S. Thomæ *cit. qu. 110. artic. 2.* Quia vna substantia non potest producere aliam corpoream substantiam, nisi vel totam illam eminenter contineat, ut Deus, vel habeat similitudinem cum effectui, saltem in modo essendi, seu compositionis substantialis, ex materia & forma; ut sunt substantiæ corporeæ: quorum neutrum inuenitur in Angelis: Ergo, &c.

Asser-

4

Affertio II. Angeli per se non possunt etiam producere ullam accidens, seu qualitatem materiale corruptiuam. Ita cum Sancto Thoma, Richardo, Bonauentura, Argentina, Durando, Ferrariensi, locis citatis, ex communi, Gregorius de Valentia *ad 1. p. S. Thom. disp. 8. quest. 5. punct. 1.* Molina *ibid. quest. 110. a. 2.* Fonseca *lib. 7. Metaph. 6. 7. qu. 7. sect. 1. & 3.* Valquez *disp. 218 cap. 3.* Suarez *Metaph. disputation 35. sect. 6. & 1. p. S. Thom. de Angelis libro 4. cap. 26.* Probatur tum alijs rationibus pro præcedenti assertione adductis: tum quia si Angeli possent per se & propria virtute hæc accidentia producere: possent etiam per hæc ipsa producere formas substantiales; cū hæc accidentia sint naturalia instrumenta, siue dispositiones, ad producendam formam substantialem, verbi gratia, calor cum siccitate ad producendum ignem.

5

Affertio III. Angeli etiam per se non possunt producere ullam qualitatem materiale intentionalem sensibilem, puta lumen, aut species sensibiles. Ita citati. Et ratio sumitur tum *ex assertione prima.* Tum quia hæc qualitates, magis quam reales alix, ex sua propria ratione, certam causam efficientem deponunt. Tum quia absurdum est dicere, Angelum posse per se illuminare aerem, absque alio corpore luminoso; item posse producere species visibiles, vel audibiles, sine obiecto; aut sonū sine vlla aeris percussione; hæc enim planè sunt incredibilia; & quæ si admit-

tantur, facile aperire viam poterunt, vt Angelis etiam plures alix præternaturales actiones tribuantur.

6

Affertio IV. Angeli etiam per se non possunt producere ad extra ullam qualitatem, seu accidens, præter, vbi, seu motum localem; eiusque impetum. Ita cum Sancto Thoma & communiori veterum ac recentiorū Gregorius de Valentia, Molina, Valquez *locis citatis*; etsi contrarium sentiant primum Thomistæ quidam, qui dum docent, cum Sancto Thoma *in 2. dist. 15. quest. 1. artic. 2.* Angelos nonnunquam agere per corpora tanquam instrumenta, etiam eleuando illa ad agendum aliquid ultra naturalem virtutem corporum; aiunt, hoc fieri per impressionem virtutis, quæ sit qualitas quædam intentionalis, vt docent Soncinas 7. *Metaphys. quest. 25.* & alij nonnulli Thomistæ. Alij docent, posse ab Angelo produci ad extra saltem qualitates quædam intentionales spirituales, vt lumen intelligibile, conceptus, species intelligibiles; vt retulimus *ad 1. p. S. Thom. disput. 5. quest. 3. dubio 2. 5. & 6.* & in his etiam Suarezium, tamen si *hoc loco cit. capite 26.* nullam eius rei mentionem faciat. Ratio est. Tum quia accidentia materialia non producuntur nisi à causis materialib. ob dictam superius rationem: accidentia intentionalia nõ nisi ab obiectis, vel à causa eminenter continere ipsa obiecta, vt est Deus; vel etiã ab intellectu quidè, seu agente, seu possibili, sed àctione solò immanente. Speciatim vero cõtra instrumentaria
illam.

illam virtutem ratio est. Tum quia si Angeli producerent in corporibus eiusmodi qualitates instrumentarias ad operandum, ultra naturalem virtutem corporum, tum necesse foret, eos esse causas principales eiusmodi effectuum: quod ipsimet auctores isti negant. Tum quia nulla opus est virtute eiusmodi instrumentaria; cum ad eiusmodi effectus mirabiles & extraordinarios producendos Angeli tantum applicent actiua passiuus, nec ad eos adeo aliud conferant, quam conditionem sine qua non; qua posita, agentia naturalia sua virtute eos effectus producant, vt recte Molina loco citato, & dicetur assertione sequenti.

7 *Assertio V.* Possunt tamen Angeli, applicatione agentium naturalium, seu causarum secundarum, in rebus naturalibus efficere, quicquid per easdem causas naturales effici potest; & tum ob celeritatem applicandi, tum ob solertiam miris modis eas inter se temperandi, admirabiles saepe effectus producere, qui secundum ordinarium alioqui naturae cursum fieri non possent. Ita Sanctus Thomas *quest. 110. art. 2. ad 2. & 3. & art. 4. ad 2. 3. & 4.* & cum magistro in *2. d. 7. omnes Doctores. Ratio est.* Quia vt dictum seu *quest. 2. & 3.* Angeli possunt naturali virtute summa celeritate mouere corpora localiter, & quia cognitionem omnium rerum naturalium habent, ea singulari solertia & artificio inter se commiscere, vt mutua eorum actione effectus ipsas

agentibus & dispositioni materiae proportionati admirabiles inde exoriantur. Qui tamen effectus non ideo simpliciter sunt miraculosi, cum sane in virtute naturali causarum naturalium contineantur; sed solum secundum quid, & quoad nos, vt dictum *dub. 2. q. 1.* De qua re eleganter & erudite disputat Augustinus *citato libro 3. de Trinitate c. 7. 8. 9. 10.*

8 *Assertio VI.* Non igitur possunt demones, siue Angeli, hominem seu corpus humanum conuertere & transmutare in bestias, seu corpora bestiarum: ac proinde transmutationes illae strigum in varias formas brutorum: puta luporum, felium, bufonum, ranarum, auium, &c. non sunt verae conuersiones, sed apparentes tantum, & ficticiae. Ita Sanctus Thomas *1. 2. questione 114. articulo 4. ad 2.* Caietanus, & Thomista *ibidem.* Petrus Tyræus *de spirituum apparitionibus cap. 14.* Deltius *libro 2. qu. 24.* & communis Doctorum, quos citauimus pro assertione secunda.

9 Probatum primo ex Augustino *libro decimo octauo de ciuit. capite decimo septimo, & decimo octauo,* vbi hoc ex instituto docet & probat. Cum enim *cap. 17.* obiectionem de Circe proposuisset his verbis: *Hoc Varro vt astruat, commemorat alia non magis incredibilia, de maga illa formosissima Circe, qua socios quoque Vlyssis mutauit in bestias, & de Arcadibus, qui sorte ducti transibant quoddam stagnum, atque ibi conuertebantur in lupos, & cum similibus feris, per illius regionis deserta vivebant. Si vero carne non vescerentur,*

scerentur humana, rursum post nouem annos, eodem renatato stagno, reformabantur in homines.

Et capite decimo octauo addit sui temporis historias; Nam & nos, inquit, cum essemus in Italia, audiebamus talia de quadam regione illarum partium, vbi stabularias mulieres, imbutas his malis artibus, in casco dare solere dicebant, quibus velent seu possent viatoribus, vnde in iumenta illico vertentur, & necessaria quaque portarent, postque perfuncta opera iterum ad se redirent; nec tamen in eis mentem fieri bestialem, sed rationalem humanamque seruari: sicut Apuleius in libris, quos asini auri titulis inscripsit, sibi ipsi accidisse, vt accepto veneno, humano animo permanente, asinus fieret, aut indicauit, aut sinxit. Ad hæc respondet ipse cit. cap. 18. Hæc vel falsa sunt, vel tam inusitata, vt merito non credantur. Et infra: Nec sane demones naturas creant si aliquid tale faciunt, de qualibus factis ista vertitur questio, sed specie tenus, qua à vero Deo sunt creata commutant, vt videantur esse, quod non sunt. Et addit: Non ita solum animum, sed nec corpus quidem vlla ratione crediderim demonum arte vel potestate in membra, vel lineamenta bestialia veraciter posse conuerti: &c.

Secundo probatur ratione. Tum quia, vt dictum, Angeli non possunt per se, aut formas substantiales, aut vlla accidentia materialia & corruptiua producere; sine quibus tamen ista conuersio fieri non potest; nec omnino quicquam in hoc genere possunt efficere, nisi quod vi causarum naturalium earumque applicatione effici potest: at vero vt citò ac subitò,

ac solo alicuius V. G. casei aut veneni gustu, corpus humanum in bestiale vere & realiter transmutetur, nulla ratione fieri potest. Tum quia etiam si per causas naturales, aut etiam immediate per ipsos Angelos, posset subito ita in aliam figuram & temperiem commutari humanum corpus, fieri tamen non posset, vt anima humana illud informaret; vt pote quæ certam, & humani quidem corporis, non bestialis, figuram ac complexionem & dispositiones requirit; ideo enim cum ab his dispositionibus notabiliter dimouetur status humani corporis, mori hominem necesse est: postquam autem anima semel à corpore separata est, non potest denuo vlla virtute naturali ad corpus informandum reuocari; alioqui posset Angelus naturaliter mortuos ad vitam reuocare, &c.

Fieri igitur eiusmodi transmutationes videntur tantum, (præterquam quod nonnunquam mera figmenta sunt, vt de asino Apuleij, & similibus non immerito censet Plinius lib. 8.) siue quia sola phantasia strigum dormientium, aut etiam quandoque vigilantium à dæmone deluditur, vt existiment se esse, quod non sunt, vti etiam in Lycanthropiæ morbo accidere docet Pomponatius lib. 2. q. 28. siue quia dæmon effigiatū ex aere bruti corpus sagæ, aut sibi ipsi, loco sagæ per phantasiam delusæ, circūdat; vulnera simul vulneribus, in apparente bruti corpore, alicunde forte illatis, similia in corpore sagæ

k indi;

infligendo; siue quia aliquando etiã homini veras bruti eximias circumponit; aut verum animal, loco soporati vlpiam, ac somnio delusi venefici hominis substituit, agitaturque, vt ferè etiam docet Augustinus *cit. lib. 18. de ciuit. cap. 18.* & pluribus persequuntur citati, atque etiam Alensis *2. part. q. 43. mem. 3. a. 1.* & Gabriel *in 2. d. 8. quest. 1. art. 2. 3.*

12 Nec obstat, quod vxor Loth, eiusue corpus, in statuam salis conuersa est. *Genes. cap. 19. v. 26.* quodque Nabuchodonotor ad vitam & victum bestiarum reductus, *Daniel. 4. vers. 30.* Primo enim hæc non virtute Angelica, sed diuina facta sunt; neque impossibile est quicquam in hoc genere Deo, vt etiam notauit Augustinus *cit. cap. 18.* Deinde quod ad Nabuchodonotorem attinet, verius est eius corpus non fuisse transmutatũ substantialiter in corpus bestiale; sed potius in humano corpore ad vitam seu victum bestiarum translaturum, vt indicatur *cit. loc. Dan.* vbi dicitur: *Eadem hora sermo completus est super Nabuchodonotor, & ex hominibus abiectus est, & factum vt hos comedit, & vire cæli corpus eius infectum est, donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent, & unguis eius quasi auium: manente nimiram nihilominus figura & idiomate humani corporis.*

13 *Affertio VII.* Possunt quidem Angeli seu dæmones seu sponte sua, seu per sagas externo aliquo symbolo ac quasi tessera fidei datæ euocati, Deo permittente, tēpestates noxias eiere:

adeoque imbres, grandines, pruinas fulmina, typhones, procellasque excitare vel immittere: at non nisi applicatione & interuentu causarum secundarum & naturalium, aut etiam per solum motum localem. Ita iuxta Sanctum Thomam *citata qu. 110. art. 4. ad 2.* communis Doctorum apud Binsfeldium *quest. 4. & in lib. 4. Cod. de Malefic. & Mathem. & apud Delrium libro 2. qu. 11. contra Senecam lib. 4. qu. natur.* vbi negat hanc potestatem sagis ac dæmonibus. Sed res adeo certa est, tum ex confessionibus sagarum: tum alijs argumentis, vt sine temeritate non possit negari.

14 Probatum primo ex Scriptura Iob. 1. v. 16. & 19. vbi narratur ex Satanæ procuratione ignem, seu fulmen de cælo lapsum, tactas oues puerosque consumpsisse: & rursus ventum irruisse à regione deserti, & concussisse quatuor angulos domus, oppressis liberis ipsius Iobi. Item *Apocal. 7. versu 1.* referuntur quatuor Angeli stantes super quatuor angulos terra, tenentes quatuor ventos terra, ne flarent super terram. Et capite decimoquinto, & decimosexto, septem Angelis committuntur septem plagæ nouissimæ. Vbi speciatim capite 16. vers. 17. dicitur: *Et septimus Angelus effudit phialam suam in aerem, & exiuit vox magna de templo à throno dicens, Factum est. Et facta sunt fulgura, & voces, & tonitrua, & terra motus factus est magnus, quævis nunquam fuit, &c.*

15 Deinde idem confirmat ratio. Quia Angeli per se quidem res aut qualitates corporeas non possunt producere.

14
cere, ex dictis *assert. 2. & seq.* attamen possunt causas secundas ad eas efficiendas applicare, vt dictum *assertione quinta*. Quod in presenti materia facile ipsi esse, ita ostenditur. Etenim materiam quidem vaporum exhalationumque facile est ipsi, aut iam productam aliunde celerrimo motu adducere, vt accidit *Iob. 1. versu decimo nono*; aut subinde, fauente presertim celo, in cauernis terræ, montiumque recessibus, vbi etiam aquæ calidæ, item nitri, sulphuris, & aluminis copia est, igne excitato, nouaque adeo agentium naturalium applicatione producere. Ex parte vero causæ efficientis, aliud opus non est, quam vt dæmon eiusmodi materiam ad eam aeris regionem, plerumque mediam euehat; in qua tum causæ superiores, tum calor aut frigus circumstant, vim suam ad efficienda eiusmodi meteora ex subiecta materia requisitam, aptè exercere possint. Ad quam rem conferre potest tum certa figuratio & collocatio vaporum, exhalationumque, respectu radiorum solis; maiorque vel minor, in eadem media regione aeris, eleuatio: tum obseruatio syderum, & aspectum, ad eiusmodi tempestates ciendas idoneorum: quarum rerum dæmon est scientissimus. Nec impossibile videtur, vt serenissimo etiam celo tonitrua à dæmone excitentur, sola concussione & commotione aeris, ab eodem profecta; sicut nec vt lapis, aut viscosa aliqua exhalatio in altum eleuata, accensa, non ac-

16
censa: aut etiam particula quædam solius aeris violento motu, fulminis instar, ab eodem in terras euibretur: etiam nulla interueniente alia causa secunda motum ci-

Nec obstat Concilij Bracharensis *Canon. 8. superius assert. 1.* citatus. In eo enim solum negatur, diabolum eiusmodi tempestates excitare propria *sua auctoritate*: hoc est per se & independentem à permissione diuina, sicut Priscillianus dixerat.

Dixi vero *in assertione*, dæmonem aliquando à sagis euocatam hoc facere: quia sagæ vtunque ollam suam commisceant vel affundant, hoc non faciunt, nec quidem per modum applicantis actiua passiuæ, sed vt Sanctus Thomas *citat. quest. 110 articulo 4. ad secundum*, ex Augustino *lib. 33. quest. 79* dicit, hæc magi per dæmones faciunt; seu per pactum iactum cum dæmone; quia iuxta pactum, externo illo symbolo euocatus, adest, & postulatum effectum, mediantibus causis secundis operatur, vt dictum.

QVÆSTIO V.

An & qua ratione possint Angeli assumere corpora; & per ea actiones viua exercere.

S. Thom. 1. p. q. 51. a. 2. & 3.

Habet hæc res difficultatem nõ paruam, presertim quando particularim ad dæmones cū strigib. nego.